

Ruskas rublis po.....52½c  
 Prusizkos markės po.....24½c  
 Prie kiekvieno pinigų siuntinio  
 reikia pridėti 30c.ant pacšto kas-  
 tų.



## Isz Amerikos.

### Moskita pajpove.

NASHVILLE, ILL. Netoli nuo čia gyvenantis fermerys Andrew Schlake, išsiję ant modžioklės, paklydo ir užėjo ant klampynių. Čia užpuolė ant jo pulkas moskitų ir teip baisiai sukandžiojo, kad daktaras ne tiki, idant galėtų išgyti.

### Užtroško kastynese.

SEATTLE, WASH. Kastynėse I-aquah Coal Co. užtroško penki darbininkai. Pirmiausiai uždegė išdžiūvę krumai ant viršaus prie įėjimo į kastynių olas ir ugnis užgriebė medines įtaisais olose; į jas tiek prisigriebė dump, kad nuo jo užtroško penki darbininkai; 75 išsigelbėjo.

### Audra ir ledai.

JANEVILLE, WIS. 23 d. pja tės, aplinkinėse sieto miesto sietais auriu su ledais, kuri daug bldies pridirbo laukuose ir soduose. Blėdį vien tabako plantacijoms padarytą skaito ant 100000 dol. Perkunas trenkė ant Eddeno farmos į arklių tvartą. Tvirtas ir trys aukliai sudegė.

### Apkaltina amerikonus.

LAKEVIEW, WIS. 23 d. pja tės, kad neuzligio iselsis į aikštę nauja sawvale amerikonskų wirszinkų ant Kubos, kurie apvercia Kubos pinigų ant nežinomų kareiviskų reikalų. Kasgi jau ne kaltina amerikonskų wirszinkus? Jie vienokis z to nieko ne daro ir norėtų wisiems įkalbėti, kad jie yra geriausiai ant swieto.

Szirszes iszwalke numirelio laido tojus.

NEW ALBANY, IND. Netoli nuo čia, miestely Bradford, lydint ant kapinių kuną Jameso Rackno, karawano arklys užkūmė mat ant szirszių lido. Szirszes tuojau užpuolė ant žmonių ir arklių, gildamos wisas. Arkliai pradėjo daužyti. lydėtojai teipos gi iszbežiojo. Į porą walandu rado ant larko sudažytą karawaną ir grąbė su numireliu; arklius gi sulaukė kaimyniskame miestely.

Kirminai sulaukė geležinkelio trauki.

KALAMAZOO, MICH. Pasazierinis traukis Chicago, Kalamazoo ir Saginaw geležinkelio, bėgantis isz Chicago, turėjo sustoti tarp Cressy ir Detton todėl, kad ant szėnių prisiruko daug kirminų, kurie trukio ratų trinami, teip nuslaidino kelio rėles, kad trukio ratai ne galėjo pasiristi, sukosi wien ant wietos. Ant perwaziawimo per kirminų užimtą kelio wietą reikėjo ant kelio szėnių bertį piešką.

### Explopladowo cigaras.

NEW YORK. Atkakės čia isz St. Louis Alomas Southard atlanke sawo pajstama Robinsons, gyvenantį ant Masden Lane. Robinsons apdalino sweczis cigarais. Tas patemas wieną cigartą, užsidegė ir atsiwielkimes, iszėjo. Ant ułyczios sėdo į karp, bet wos nuwadiawo iki 23 uł., cigaras explopladowo nuo eksplozijos užsidegė szale sėdinczių moterų skrybėles. Weidas ir akys Southard teip baisiai apdegė, kad ji reikėjo gabenti į ligonbutį. Matyt, kad koks neizmzingas sztukorius tyčia į Robinsono cigartą bakšą įdėjo parako pripiltą cigartą ir tas, nieko nežinodamas, dawė ji atkakusiam sweczui.

### Walsiai swaigancziu gerymu.

SCALP LEVER, PA. Du slowakai, gerai pasidrutinę alumi ir degtine, nusipirko bertainaitį parako ir nešėsi namon. Paile, sėdo pakelė ir užsiruokė popieriaus. Besėdėdami, užsimanė pažūrėti, ant pirkto parako bertainaitis yra pilnas; atlupo pezdėti ir uždegė briediuką, įkiso per skylutę. Parakas užsidegė ir wisas bertainaitis explopladowo. Liepėna apdegino abiem slowakam weidas ir rankas, uždegė jų drabužius. Netoli gyvenantis fermerys, iszgirdes eksplozijos balsą ir rikspą apdegusių, atbėgo su wiedru wandens ir deganczius ant slowakių drabužių užgesio. Wienas isz apdegusių gal iszgis; su kitu gi nežinia, kas gal buti. Tokius mat waisius atgabėna gerymus be miero swaiganczių gerymų!

Jurauskas.

Nauji angliu ir kerosino plotai. ASTORIA, ORE. Netoli nuo čia, Knappoj, wisokių krasztų kapitalistai pirkė 6500 akrų žemės, kurioje yra anglių sluogsniai ir kerosino szaltiniai. Susitvėrė jau akcijonierų kompaniję, kuri isziims axplotawimu tų mineralizskų turty.

Wargas terp aukso įleszkotoju. Keturi tukstancziai aukso įieszkotojų isz Cape Nome, Alaskoj, atsizaukė į Amerikos randų praszydami, kad atsiųstų laiwus ir paimtų juos isz čia, nes wisiems atsis bado iszmirti. Kapitonas Bear twirioa, kad wien Cape Nome apskritij yra 15000 žmonių wargą kencziancių; jei-gu jų nieks iki lapkriczio neiszhuosuos isz to wargo, tai per žiemą wisi jie iszmirs nuo bado.

Geležies produkcija Swientytose Walsytose. Pereituose metuose ant wiso Swientytų Walsį jų dirbtuwses, suwienytų geležies 24653173 tonas arba ant 5249997 tonų daugiaus negu užpereituose metuose. Daugiausai iszprodukawo jos Michigane, nes 9146157 tonas, Minnesotoj 8161289 tonas, Alabamoj 1609327 tonas. Geležis yra 14 szetų.

### Antra prowa atmesta.

Apekystas už užmuzimą de mokratizsko gubernatoriaus szeto Kentucky, Goebelio, szeto sekretorius Caleb Powers, augszciausias po gubernatoriui urėdninkas, kaip kaltas likosi sudo nuspreistas ant wiso amžiaus į kalėjimą. Powers per sawo adwokatą pareikalawo perkratejimo prowas antru kartu, bet sudžia Cantll reikalawimą atmėtė ir tasai augsztas republikonizsko partijos urėdninkas likosi atiduotas į szerifo rankas.

Demokratai ir tame ne nori republikonams apsilieisti.

Republikonai ir tos partijos urėdninkai, ant pakėlimo garbės ir padidinimo pritarėj McKinleyui, kelis kartus bandė garsinti, buk waldžios susekė anarchistų sukalbį ant gywasties prezidento. Žinoma, paskui pasirodė, kad sukalbininkams ne ant mislies ne užėjo sunkinti sau galwą McKinleyo ypata. Demokratai ir tame ne nori apsilieisti: jų laikraszciai teipogi dabar garsina, buk kokai darbininkas buwo pasirengęs mieste Omahoy, Nebr. užmuzisti Bryaną. Žinoma ir tas, kaip sukalbiai priez McKinleyo gywastį, yra tuszcziu iszmeliu ant darymo Bryanui reklamos.

### Bemazo ne suede wuodai.

ELIZABETH, N. J. Gywenęs pirmą misetę Elizabeth airiszus Mc Kenna, neturėdamas čia darbo, iszkeliawo į London, tikėdamas geležinkelio warstutuose gauti darbą. Iszeidamas McKenna užsitraukė gerai airizsko tautizsko gėrymo, kas baisiai apsunokino žmogui galwą; jis galė į grabę pakelė ir užmigo žolyne. Ant rytojaus einanti keliu ułtkio ji pusgywi, apgultą wuodų apiecziaus. Wisas kunas buwo wuodų sukandžiotas, isztinęs. Rades jį, Jonas Boyd isz Elizabeth, nuwilkio ant strikarių stocijos ir paszaukė ambulansą, kuris nuwabeno wuodų auką į ligonbutį. Daktarai ne turi didelės wilties iszgydyti, kadangi nuo wuodų įdurimų gal apsiरेkszi užnuodi-nimas kraujo. Mc Kenna yra dar wis be žado.

### Didžiausi Amerikos miestai.

Išėmus Chioq. nėra kito krasztu, kuris tiek turėtų miestų su milijonais gywentojų kaip Amerika; Europoj tik Maskolija turi du miestus, kurių gywentojų skaitlius pereiną wieną milijoną. Kaip pagal paskutinį liaudės suskaičymą pasirodė, Sawientytose Wiesz-pitytose yra toki miestai trys: New York su Brooklynu su 3437202 gywentojų, Chicago su 1698575, Philadelphia su 1293697. Po szitų, daugiausai gywentojų turi St. Louis, nes 575238, Cleveland 381768, Buffalo 352219, Cincinnati 325902, Milwaukee 285315, Washington 287718, New Orleans 287104, Jersey City 206433, Louisville 204731, Minneapolis 202718, Providence 175597, Indianapolis 169164, St. Paul 163164, Rochester 162435, Toledo 135000, Columbus 125560, Omaha 102555 (1890m. turėjo 140452).

Biedys giriu gaisru padarytos. Žemės agentas Union Pacific geležinkelio apskaito ant 100000000 blėdį padarytą girių gaisrų szetuose Colorado ir Wyominge. Middle Parke ugnis platinosi su tokiu neiszhpasakytu greittumu, kad nėra wilties žmonių pajegimos ją apstabyti. Ranczerai su sawo gywuliais bėga isz gaisrų apimtų apskriczių, bet nežinia, ar wisiems pasiseks pabėgti. Giriore Sierra Madre kalnų ugnį užgesino lybus.

### Namine kare sandaros laike.

AKRON, OH. Kokai negras, prisiwiliojęs mažą wokiezio Maas mergaitę, isziwiesė isz miesto, tef ją sužagė ir paliko gitių prie kelio apmirusę. Negras tas likosi suareztuotas, bet kalinio užweizda, bijodama, kad minios žmonių ne iszweržti ir besudo ne pakartų, iszgabeno kaltiniką į Clevelandą. Isztikro baltweidžių minios susirinko su ginčiais, iszmuzė kalinio duris, bet nusidėjusio negro čia ne rado; toliaus užejo į sudo rampą, bet negro ir čia ne buwo. Iszkrėtė ir kitus miesto urėdus, bet kaltinio ne rado. Szgrįžė wėl prie kalinio ir nors szerifas ir bulmistras užtikrino, kad kaltas negras likosi iszweiztu, bet minios žmonių ne norėjo tikėti. Laike kalbų terp urėdų ir minų, kas ten isz minų pusės paleido szuwį, kuris pataikė wienam urėdninkui į petį. Szuwis tas buwo ženkla; isz pulko žmonių atsiliepė szuwiai, kulkes ir szruoti laiki per langus į kalinį, kur susirinko miesto urėdninkai. Tie, žinoma, turėjo teipogi isz ginklų pasinaudoti: ir tokiu budu užgimė kowa laike sandaros. Dalis minų neturinti ginklų įsiveržė į geležies ir karabinių pardawyn-cias, paėmė wisą, ką tik pana-szaus į ginklą rado. Szerifas bandė iszeiti ant ułyczios, bėt į jį paleido minios kelis szuwius ir akmenį, kuris suzeidė szerifo galwą. Isz abiejų pusų yra 3 užmuzisti ir 22 paszauti. Bulmistras pareikalawo pagalbos isz Clevelando, teipogi milicijos ant iszwaikymo minų ir ant iszhuosawimo jų apgultą miesto urėdninkų.

### Wetros.

NOME, ALASKA. Aplinkinėse szito miesto 7 d. pjūtės siautė baisi audra ir wiesula, kuri labai daug bldies ir nelaimių pridirbo. Krantas Cape Nome uždengtas wisas liekanomis susidauzių laiwų. Jurs iszmėtė ant kranto 20 prigerusių žmonių, bet be abejonės jų prigerė daugiaus.

VANCOUVER, B. C. Georgijos pakrantėse, Britiszkoj Columbi-joj, 25 d. pjūtės siautė baisi wėtra, laike kurios diktai mažesnių laiwelių susidaužė. Rado prie kranto apwirtusius 5 žwelių laiwelius. Ant jų buwo po 5 žwėjus. Wisi jie be abejonės turėjo prigirti. Laike tų wėtrų ir daugiaus laiwų susidaužė prie Columbijos krantų.

### Gaisrai.

AKRON, OH. Sudegė čia didelės jawų krautuwės American Cereal Co. ir 1500000 buszelių joso buwusių grūdų. Blėdį ugnies padarytą skaito ant 100000 dol.

BALTIMORE, MD. Sudegė čia įtaisios Maryland Telephone Construction Co. Blėdį ugnies padarytą skaito ant 1250000.

Nelaimės ant geležinkelio. Prieszais Kencio, 16 mylių nuo New Yorko, ant Central geležinkelio linijos susimuzė du traukiai ir didesnė dalis wagonų susidaužė. Prie to 7 traukių tarnai likosi užmuzisti.

FAREVELL, PA. Prieszais Maxwell, ant Norfolk Western geležinkelio susimuzė du traukiai; prie to 2 žmogystos likosi užmuzstos, o 7 sunkiai suzeistos.

COSHOCOT, OH. Taworinis traukis Wheeling ir Lake Erie geležinkelio, ne toli nuo čia iszszoko isz rėlių ir susidaužė. Prie to masziniai ir peozkurys likosi užmuzisti.

CLEVELAND, OH. Netoli nuo szito miesto, ant Cleveland Chagrin Falls elektrizsko galežinkelio linijos iszszoko isz rėlių traukis ir susidaužė. Prie to 5 ypatais likosi sunkiai apkulotos.

### Explozijos.

SAGINAW, MICH. Kastynėse Northern Coal Transportation Co. atsitiko baisi dinamito eksplozija, kuri isz dalies iszgriwė kastynių ola. Prie to du darbininkai likosi mirtinai apkuloti, lengwiau apkuloti yra daug.

COLUMBUS, OH. Lentų pjowinywziose Helferso, Mannoj, explopladowo garinis katilas; prie to dwi moterys ir wienas nežinomas prawardės wyrizskis likosi užmuzsti. Explozija buwo teip smarki, kad jos baisiai sudraskyti užmuzsty kunai tapo toli isz pjowinywzių likosi sunkiai suzeistas. Nuo ko užgimė eksplozija, tikrai ne žinia.

## Isz darbo lauko.

MOROKA, PA. Prasidėjo darbai Opolite Fite Co. dirbtuwėse.

CHICAGO, ILL. Pldmberiai dirbant prie organizuotų kontraktierių pakėlė sztraiką.

VIRGEN, ILL. Darbai eina čia gerai; geras darbininkas už dirba po \$2-3 ant dienos.

PHILLIPPI, W. VA. Netoli nuo čia neuzligio bus įrengtos naujos anglių kastynės.

PITTSBURG, PA. Į aplinkines szito miesto ketina perkelti isz Indijanos kelias stiklo dirbtuwses.

DOVONA, PA. Baigia čia statyti naują plieno d rbtuwę, kurioje jau szį rudeni prasidės darbai.

BEAVER FALLS, PA. Smitho dirbtuwėse pakėlė sztraiką siuwė jai todėl, kad emazino jų uždarbį.

TOLEDO, OH. Darbai czia-nykszcziuose geležies dirbtuwėse, kurios buwo sustojusios, wėl prasidės.

WILMINGTON, DEL. Dirbtuwės Diamond State Steel Co. prasazlino ant wiso mėnesio 1500 darbininkų.

ETNA, PA. Pradėjo dirbti czia-nykszcziuos Spang, Chalfat & Co. dirbtuwės ir jose 250 drbininkų gawo darbą.

BUFFALO, N. Y. Modelistai, dirbant prie renzimo czia-nykszcziuos panamerikonszkos parodos, pakėlė sztraiką.

MOUNIGTON, PA. Bus čia pastatytos naujos stiklo dirbtuwses. Rengia jas darbininkų kooperatywizska kompanija.

CHICAGO, ILL. Sztokjardų darbininkai reikalauja geresnio už sawo darbą užmokescio; kitaip ketina sztraikuoti.

EVELETH, MIN. Darbai eina čia wisi prastai. Anglių kastynės likosi wandens užlietos ir jo-se dader ne dirba.

ROCHESTER, N. Y. Naujus anglių sluogsnis užtkio ant Newman farmos netoli Kenka. Bus czii atidarytos kastynės.

BRACEVILLE, ILL. Darbai eina čia gerai, dirba po 8 wal. ant dienos; bet darbų gali gauti tik prigulioti į unią darbininkai.

WASHINGTON, PA. G. Steck pirkto Greene pawietį 25000 akrų žemės su anglių sluogsniais, ant kurios parengs kastynes.

PITTSBURG, KS. Darbininkai kastynėse K. & T. Coal Co. pakėlė sztraiką. Jie reikalauja užmokescio pagal unių tabelę.

HARRISBURG, PA. Dirbtuwses Bristol Rolling Mill numazino ant 10% darbininkų uždarbį. Ar darbininkai ant to sutiks, dar nežinia.

WILKESBARRE, PA. Sawininkai anglių kastynių neprisiłeidžia unių delegatų ir ne nori su jais tartiesi. Per tai be abejonės turės užgimti sztraikas.

Piedmont, W. VA. Bus čia atidarytos naujos anglių kastynės, kurias rengia Reakrit Bros & Co. Ant to pirkto 1500 akrų žemės su anglių sluogsniais.

Chicago. Akmenų skaldintojai, dirbant prie statymo triobos naujo paco, pareikalawo didesnio užmokescio, o kad kontraktoriai nesutiko, darbininkai metė darbą ir iszkeliawo į Milwaukee.

NEW YORK. Sztraikas czia-nykszczių siuwėjų pasibaigė. Darbininkams likosi pakeltas užmokescnis ir sutrumpintas darbo laikas iki 9 wal. ant dienos.

BOHEMAN, MONT. Chicago milijonierius Leitner pirkto čia 15000 akrų žemės su anglimis, ant kurios parengs kelias naujas kastynes.

JACKSON, OH. Likosi čia uždarytos kelios kastynės ant atlikimo wisokių pataisymų, ypacz j ant pagerinimo wentilicijos oų, kuri dabar netikusi.

## ISZ Lietuwiszku dirwu.

### Ne apie tą mes raszėme.

Neseniai „Lietuwoj“ patilpo straipsnis „Apie negeistinus apsi-reizskimus musų laikrasztystėj“. „Vienybė“, paminėdama apie tą musų straipsnį, wienok užgriebė ne tą, ką mes raszėme. „Vienybė“ sako, kad lietuwiszkių laikraszczių korespondentai nėra mokinesis raszyti korespondenciją, todėl redakcijos priwalo jų rasztą pataisyti, o jeigu jis ne tinkas, galima ne talpinti.

Tas teisybė ir tų žino wisos redakcijos, kad musų korespondentai nėra mokinesis raszyti korespondenciją. Mes sanžiniszių korespondencijų nepelikiame ir peikti jų negalime, kadangi laikrasztis be korespondentų prisi-dėjimo ne galėtų žinoti, kas kur lietuwių gywenime atsitiko. Už korespondencijas turime buti dėkingais korespondentams. Jeigu jie paraszo negerai, redakcijos juk wisada jų rasztą pertaiso. Isz wisų musų laikraszczių korespondentų skaitliaus rasztų gal kokų dwiejų trijų rasztą galima leisti be perraszys. Musų straipsnių tilpo informacijos korespondentams, ant ko jie labiausiai turi tēmyti, koki faktai laikraszcziams reikalingiausai. Kad kunų pamokslai tiuka teipogi laikraszczių perkratejimui, mes musų straipsnių iszeizskėme ir priezias, o jos yra: kad kunai badnycios mokslą per sawo pamokslus tankiai wartyja kaip togi sawo asabiszkų mierų, su nenuada wisos draugijos. Sa tokiats panokslais wodingais draugijai laikraszcziui ne tik gali, bet priwalo kowoti, bet ir kowoje koliojimai ne reikalingi. Swarbiausia uždutė korespondencijos yra gryna teisybė.

Ne ta mes laikome už negeistinią apsi-reizskimą musų laikrasztystę, tas wisas yra normalizskų apsi-reizskimu. Ne nuo to reikia laikraszcziams gintiesi ant pakėlimo renomos, bet nuo tokių negeistinių sandarbininkų ir korespondentų, kurie norėtų pawersti wisas musų laikraszczių įnagius asabiszkų sawo reikalą, kaip tūli netikie kunigai į sawo įnagius pawerzia badnycias. Reikia redakcijoms gintiesi nuo korespondentų pjudytojų, kurie asabiszkai susipykė arba ir teip neuzkenczianti kito, stengiasi ne patinkanczių ypata nekinti ir kandioti asabiszkai. Toki, už ne talpinimę jų asabiszkų koliojimų tankiai kolioja musų redakcijas ir stengiasi paskui kenkti laikraszcziui.

Europoj tokių sandarbininkų, ant laimes, laikraszcziui ne turi, Amerikoj gi ant nelaimės jų prisiwais per daug ir tai per laikraszczių prisidėjimą. Toki sandarbininkai wodingi ne wien laikraszcziui, bet wisai draugijai. Laikraszczių redakcija ne wisada gali žinoti, ar tulų korespondentų faktai raszyti isz persikrinimo, ar isz asabiszko piktumo ir ne gali žinoti, ar jie teisingi. Tuom tarpu korespondentai tiki paduoda isz mislytus faktus ant erzimimo jiems ne patinkanczių ypata arba ir wisokių organizacijų. Tas yra ne normalizsku ir tų piktolę laikraszcziui priwalo stengtiesi isz sawo dirwos iszrauti, nors jie yra ir pasęje tokius sandarbininkus be gaudydami ir be wėzdamo wien kitam abonentus; ypacz wieną isz Amerikos laikraszczių reikia laikyti už tawą gimdytoją tokių negeistinių sandarbininkų, kokų dabar prisiwais daugiaus negu galima geisti.

### Reforma „Motinėls“.

Isz straipsnių, paskutiniame laike patalpinų musų laikraszcziuose, aiszku, jog lietuwizska draugija pradeda suprasti swarbumą tokios tautizskos institucijos, kaip „Motinėls“, kuri užaimtą auklėjimą jaunosios sawo gentkartės.

Kaip žinoma, pernai, ant „bal-so lietuwizskos jaunomės besimokinszcziuos udrubežį į lietuwius amerikieczius“, atsiliepė wien tik „Tėwynė“, per kurį kn. Žitinskas kwietė wiengenczius „kas daugiau“? Bet pabaigoje praslinkusių ir pradžioje szių metų wisa stydą musų buwo atkreipta ant perodos reikalų, užtat ir nestebėtina, jeigu Motinėls iki szio turėjo wisai nedidelį sanarių skaitlių. Jeigu szįdien tais sanariais yra wieni kunigai, wyrizausybė draugystės susidėda teipogi isz kunų (kas kitaip ir negalėjo atsitikti, nes sanarių ne kunų nebuwo), tai kas gi tame kaltas, kad ne tie patys apszwies tiejie lietuwiai, kurie dabar teip užsiuola ant ypata padėjusių pamatų organizacijai, nuo kurios impulso priguli žengimas pryzakin musų tēwynės. Kodėl jie (swietizskieji) pasiliko kurciais ant žodžių „kas daugiau“, kodėl ramiai sau sėdėjo ir laukė, kada pasirodys konstitucija ir bus iszrinktas komitetas? Tegul jie patys ant to atsako.

Prospektas konstitucijos iszėjo, rėdas „Motinėls“ apgarsintas. Tysyk pasibėrė kritika į-tatų: „Motinėls“ prieszai suzuko: „despotizmas, kunigai į sawo rankas pagriebė wadžia „Motinėls“! Apie konstituciją-toliaus pakalbėsime, bet kas link komiteto, tai jos prieszams negali buti nežinoma, jog draugystės waldžia renka sanarius isz sawo tarpo, o „Motinėls“ yra organizacija kaip wisos draugystės. Tai priesz ką gi čia kliksmas?

Wiengencziai ir Wiengentės! Tik per wienus nepilnus metelius musų tauta spējo atlikti milžinišką weiklą-parodąParyžiuje, per ką kaip pati Lietawa, teip ir prieszai jos pastowystės dabar perstikrino, kad szindys lietuwų twaksi, musų brangi tēwynė gywuja!

Broliai ir seserys! idant Lietuwa pastotų kuogreicziausai twirta ir galinga, turi ji sawo pajiesemti isz dwiejų tautizskų organizacijų: 1) kuri užsimtų auklėjimu sawo waių, 2) platinimu lietuwizskos literatūros ir szelpimu rasztininkų bei kankintinių.

Ar gi dar neatėjo laikas mums susiprasti ir žinti kowos įrankius, atsakančius szįdieniam laipsniai kultūros, t. y. reikalingų platinimo wisuomenizsko apszwietimo?

Isz wisų pusų girdisi balsai: „mus jaunomėnė, pabaigus augsztesnius mokslus, iszišada sawo žmonių! Spinduliai sawo szwiesos jį tēwynės ne szildo.“-Iksiziol tauta wisziskai nesirupino apie ateinanczių gentkartę, taigi nėra už ką mums ir dejuoti, kad ne turime lietuwizskos inteligencijos besidarbuojancziuos ant tēwynės labo.

Gana žodžiais želsiti, jau užteks! Stokime prie darbo!

Pirmiausiai kyla klausymas, kuri isz dwiejų wirtzminių tautizskų organizacijų yra szioje walandoje mums reikalingesne? Tokia bus pirmutinė, nes ant iszpildymo siekių antrosios turi jau buti tam atsakančios ypatos, kaip tai raszėjai wisokiose mokslo szakose; o tauta pati ir priwalo isz wisų spējų rupintiesi tokias raszėjus kuogreicziausai apturtėti.

Lietuwiai-Amerikiecziai! wisados jus buwote pirmtakais ant tautizskos dirwos, tai ir dabar ne atsakykite nuo szwento darbo ant labo sawo tēwynės ir jos paczių. Per tą laiką, kol Amerikoj twirtai stos ant kojų „Motinėls“, tasi ir Lietuwoje girmiais institucija su panasziais mieriais, isz jų susiwiennyjimo ir bus wiena tautizska organizacija.

Dabar antras klausymas: ar, pagal atsi-zaukimą „Petro Armino Draugystė“ („Liet.“ N.30) twerti naują draugystę, ar, perdirbus konstituciją „Motinėls“, pradėtą darbą (nes „Motinėls“ jau gywana) wartyti toliaus? Man rodosi, pamatas yra, taigi griebkimės už sienų statymo. Prieiname prie Motinėls konstitucijos.

Teip, kaip dabar duodasi girdėti, daug neuzsiganėdina įstatais ir komitetu „Motinėls“; kad greicziaus įs apdirbti ir sykį jau užsibaigtų polemika (dažniausiai su partijizska spalwa), drįstu isz pasididinti su wiengencziis sekancziomis nuomonėmis:

1). Paskirti laiką iki 1 d. spalinio mėn. sz. m., iki kuriam tai laikui Lietuwizska Vistomnė galėtų liuosai iszreikszi sawo nuomones, kaip turi buti sutvertas tas tautizskas rumas.

2). Widuryje spalinio m. „Motinėls“ atlaikytų seimą, ant kurio galutiniai butų iszdirta konstitucija ir taptų iszrinkta wyrizausi bė.

3). Tuomlaikinė rėda „Motinėls“ teiksis kas link tiesų balsavimo aktywizskų sanarių atskantį punktą tojuos perkeisti, kad wisi trys skyriniai turėtų lygias tiesas ir laikraszcziuose apie tai netrukus praneszi, idant kiek wienas lietuwys bei lietuwė, kam rupi reikalai „Motinėls“, galėtų buti sanaru priesz seimą ir kad ant jo galėtų dalywauti.

Tautiečiai! kas jaučia szirlyje meilę tēwynės, neskite po akmenėli ant pastatymo turto musų tautizsko rumo!

Ant galo noriu čia dar trumpai priminti, kad konstitucija „Motinėls“ turėtų maž daug sziteip iszweizėti:

1). Weikinas „Motinėls“ apsi-rubėziuja szelpimu jaunomės besimokinszcziuos udrubežyje\*\* (universitetuose, institutuose, akademijose bei konserwatorijose).

2). Stipendijantai gali buti tik sanarys „Susiwiennyjimo Lietuwizskos Jaunomės udrubežyje“\*\*\*.

3). Moterizska wienokiose sanlygose su wyrizskia turi pirmyslę.

4). Motinėls stipendijanto yra morali-zka pareiga, pabaigus mokslą, apsiyweni Lietuwoje bei wietose, kur yra lietuwizskos kolonijos, kaip tai: Egipte, Liepojuje, Petrapilyje, Saw Walsst. Amerikos, Anglijoj ir tt.

5). Apturėję stipendiją, pagal iszgalę, jie priwalo sugrąžinti.

Juozas Petrušis.

\* Toki siekliai yra „Tėwynės Mlytojų Draugystės Amerikoj“ ir Daukanto Mantos Draugystės: Lietuwoj; butų gelstina, kad tos dwi draugystės susilungtų į wieną.

\*\* Užrubežyje suprantu teipogi ir Saw. Walsst. Amerikos.

\*\*\* Antrasz „S.L. J-nas“; J. Petrušis, stud.phil., Universitetai, Bern. Suisse.

### Isz Coaldale, Pa.

Lietuwių yra čia gana, bet skaitanczių lietuwizskus laikraszczius bewiek wisai nėra. Užklausus man wieną kartą, ar skaito kok



## Nauja wardo D-ro W. Kudirkos draugystė.

Kaip paduoda "Vienybė", 6 d. pūtė, mieste Lawrence, Mass. susitvėrė nauja draugystė dainorių draugystė wardo D-ro Wino Kudirkos. Į wizininkus naujos draugystės likosi iskrinkti: pirmas dū — Feliksas Kibildis; raszinku — Jonas Smolelis; kasierium — Pranas Szeis. Sanarių iš syk prisiraszė 12 ypatų, tarp kurių pusė moterų. Kaip wisur prie twėrimo naujų organizacijų, taip ir čia nauja draugystė atrado daug priesų. Ypacz daugelini nepatiko, jog prie draugystės priguli moterys. Tie wisokiomis apkalbomis, leisdami bjaurius nužiūrėjimus, stengėsi moteris ir merginas nuo naujos draugystės nubaidyti. Tas griovėjų gerų darbų ardanis darbas wienok ne išdawa waisų, kadangi prisiraszios prie draugystės moterys ir marginos ant tiek iszsilawinsios, jog tuojas suprato mierius apkalbėtojų, suprato, kad tiems ne tiek rupi moteris ir merginų dora, kiek iszgrawimas užsimegusios draugystės. Musų moterų stojis j kow su jų ir draugystės priesais ir isz jos dēl niekų apkalbų nepasitraukė. Kaip giridēt, nauja D-ro W. Kudirkos draugystė ketina Lawrence parengti knygyną wardo D-ro Basanawyciaus.

## Isz wisur.

Nuo užmūzimo Italijos kuralias iki dabar isz wiozijos isz Wokietijos 186 swetimų pawaldinių, kuriuos policija palaikė už anarčistus. Tarp iszwytų buwo 103 italijonai.

Prusose, ant Reino, siautė bausios audros su ledais, kurios daug blėdies pridirbo: iszmūzė ant didelių plotų dar nesuwalytus jawus, wynciazis ir sodų waisius.

Stiklo dirbtuwėse mieste St. Denis, netoli Paryžiaus, užmėgė kruwinos mustynės tarp darbinų jų prancučių ir italijonų, kuriuose suwiszom 30 darbinų likosi suzeistų.

Ant prancučių pasazierinio laivo "Aquitaine", keliančio isz Prancužijos į New York katalikizma minyszka Margarita Minnechona, szoko į jures ir pasiekandino. Isz wandens isztraukė ją jau ne gywą.

Netoli Plewnos, Bulgarijoje, ant gelezinkelio linijos bėgančios į Sofiją susimūzė du į prieszinas puses bėgantai traukiai ir susidauzė. Prie to 20 žmonių likosi užmūzų ir daug sunkiai apkulgt, tarp kurių yra ir mirtinai apkulgti.

Isz spskaitymų pasirodė, kad per paszcutinius 10 metų Chinų randas pirkio Kruppo dirbtuwėse 1694 kanuoles; Anglijos dirbtuwėse 244 widutinio didumo ir 305 mažas; taigi isz wiszo 2145 kanuoles. Turi todėl dabar isz ko szaudyti į europiecius, kurie ant to Chinams ir kanuoles suteikė.

Ant Kaukazo, Maskolijoje, aplinkinėse miesto Szemachos rado naujus aukso plotus. Tuktanziniai žmonij traukia į tuos aukso krasztus, tikėdami ten greitai pralobti. Apie aukso ant Kaukazo, kad jo teu yra daug, žinojo jau grekonys ant tuktanzcio metų priesz užgimima Christaus.

Walszeziaus Rendziny (Se dilec gubernijoj) sude naszė Swienicszka praloszė prowę, kuris pradėjo su kaimynais Wyzinskais. Negalėdama nubasuti per prisdėjimą sude nekenczianų kaimynų, netikusis moteriskę užsimanė atkarsyti sawizkai ir tas jau pasiekė. Atėjo jį priesz pietus pas Wyzinskis, ir ne matant, prisigriebė prie puodų, kuriuose wūrė walzi, į jį pribėrė nuodų. Wisz Wyzinskų szelmyna, susidėdanti isz szeszių ypatų, tuojas po pietų apsigro nuo nuodų ir į porą walandų wisz pasimirė. Nuodintoja likosi suareszuota.

Per wisus pereitus metus Italijoje atsibuwo 2400 duelių (kowų dwiejų), kuriuose 480 žmonių likosi užmūzų. Ant tos dirwos mat Italija pralenkė jau ir Prancužiją, kuri pirmias kaslin duelių stowėjo ant pirmos wietos.

Angliszkas garlaway "Indiana", plaukiantis į New York, netoli Guardafui pakranczių susidauzė ir paskendo. Kapitonas, 8 europiečiai ir 20 cziabuwų jurininkų likosi iszgelbėti; kiti prapuoė. Nuožni pakranczių gywentojai užpuolė ant skėstanczio laivo ir jį iszplėzė.

Turtinas inžinierius Freyfeld mieste Debreca, Wengrijoj, pusę sawo turtų užraszė suzims. Mat Freyfeld wieną kartą, budamas su gerai apswaiginta galwa, įpuolė į upe. Butų be abejonės prigėręs, bet Newfoundlandiszkos weisės szuo szoko į wandenį ir skėstanczi iszwiklo ant kranto. Inžinierius to ne užmūzso, szuado sawo gelbėtojų ir ne tik jį paėmė pas sawę ir laike gerai, bet dwylikai szunų paeinanczių nuo ano jį iszgelbėjusio užraszė pusę sawo turtų, isz wisz kelias deszintis tuktanzcių guldenų.

Greiciausias, tarp wisų, ant swieto garlaway yra dabar Hamburgo "Deutschland"; maszinis jo turi 53000 arklių pajėgų; laiwast tas bėga su greitumu 23 mazgų (baweik tiekiau angliszkų mylių) per walandą. Tuli torpediniai laiwai rods gali plaukti su greitumu 35 mazgų, bet tie yra mažesni. Dabar Wokietijos karaszos, laiwynės ministerija nusprendė padirbti didelį galintį paimti 11000 tonų sukenybės kariszką kreiserį, kurio maszinis turės 80000 arklių pajėgų. Szitas laiwast plauks su greitumu 44 mazgų (82 wiorstų) į walandą, tigi taip greitai, kaip ne wisz gelezinkelio trukiai gali bėgti.

Wienas daniszkas dwardonis isz Arkans kėlė warduwas, ant kurių užspaszd daug kaimynų ir draugų. Pawalg pietus wienok wisz, lygiai swecziai kaip ir namiszkiai, sunkiai apsigro. Perweztas tuojas daktaras teipogi nieko ne galėjo pagelbėti. Ant rtytojas pasimirė wuoswė, pati, dukdė ir sesuo dwardonio. Isz sweczzių teipogi daug taip sunkiai serga, kad ant jų iszgjijimo nėra didelės wilties. Kad liga paeina nuo nuodų, wisz suprato, bet nieks ne galėjo žinoti nuo ko kiti ir kokiū budu nuodai pateko į walgi; daktarusi rodėsi, kad wisz turėjo apsigirti nuo pagedusios mėsos. Tik paskui pasirodė, kad tarnaitė, perapsirkimę, į pyragus, wieton kraukras, pribėrė žiurkėlių, kurios buwo namieje ant naikinimo žiurkių. Per tą apsirikimą tarnaitės iki szio pasimirė 7 žmonės, bet yra dar diktai sunkiai sergančių.

Iki liepos mėnesiui Paryžiaus parodą atlanė 13658959 žmonių, neskaitant pusės milijono bilietų iszdalytų dykai; taigi iszpuola ant 6 milijonų daugias negu laike parodos 1889 m. Szokiomis dienomis iszpuola widutiniszkai 150—160 tuktanzcių lankytojų kas diena, nedelioms gi po 300—400 tuktanzcių. Antroje parodos laiko pusėj skaitlius lankytojų eina dieny, kadangi dabar wisz paroda jau įrengta kaip reikia, kw po atidarymi ilgai ne buwo ir todėl lankytojai nesiekubino, laukė wiszszko įrengimo. Prancužai tiki, kad iki uždarymū, parodą atlanks apie 45—50 milijonų sweczzių. Tiek lankytojų ne turėjo dar nė wiena isz iki szio kur nors parengtų parodų. Tegul kiekwienas isz to didesnio negu wisz prancučių skaitlius parodos lankytojų paliks Paryžių tik po 100 frankų (80 dol.), tai per parodą paryžionys pelnys daugias nuo sweczzių, negu Prancužija užmokėjo Wokietijai karės kasztų po nelaimingai karai 1871 m.

## NAUJI ISZRADIMAI.

Prancužijoj nuo neseniai pradėjo wartoti elektriszkus žiburius po kaimus ir tai, kaip pasirodė, atseina ne brangiaus kaip ir paprastai žiburiais: žibinimas 30 elektriszkų liampų sawiesumo po 16 žwaklių kiekwiena atseina per

walandą tik 1 centimas arba penkta dalis amerikoniszkos cento. Reikalingą elektriką padirba paprastai wėjiniai malunai, kurie, apart to, gal but wartojami ir ant malimo.

Dras Orlichowski isz miesto Lodz, Lenkijoj, iszrado prietaisą, su kurios pagelba galima pažinti, ar swiestas yra grynas, be jokio primaiszymų ir kiek yra tų ne-reikalingų primaiszymų, kaip antai: marginos, ledo, druskos ir tt.

Mieste Brightone, Anglijoj, pereitą sawitę darę bandawones su nauju iszradimu angliszkos inžinieriaus Horace Short. Naujas iszradimas yra tai teip gariai kalbantis telefonas, kad jo kalbą aiszkiai girdėt nuo 10 angliszkų mylių, nors kalbėti į telefoną pasznabzdoms. Bandawonės buwo ant wisz pasekmingos; pati prietaisa maža, iszrodo kaip paprastas fonografas.

Berlyno laikaszciai garsina, buk likosi surastas tikras waisas nuo laikomų iki szio už neiszgrydomus raupų. Naujas waisas yra tai aliejus iszpaustas isz auganczio Indijose augmens wadinamo Gynocardia adorata. Daktaras Denitz ant daktarų susirukimo atsiwedė dwi moteriszkas, kurios į du mėnesius gydymo su minėtu aliejumi likosi su wisu nuo raupų iszgydytos.

Profesorius Wuerzburgo universiteto (Wokietijoj), D-ras Binter pradėjo wartoti naują būdą prie gydymo wisokių limpančių ligų, teipogi suzeidimų. Ant to jis nesinaudoja isz nė jokiu waisų, bet wartoja wien elektriszkas wilnis. Pritaikius waisą po naujo būdo keliuose atitikimuose iszdawė gerus waisius, bet apie tikrą wertę to naujo ligų gydymo budo per anksti dar kalbėti; ant to reikia daugias bandawonių.

Mieste Cherbourg, prie Atlantiko, Prancužijoj, ką tik atliko bandawones su nauju powandeninio laiwu iszraditu prancužiszkos laiwynės inžinieriaus Romazotti. Bandawonės buwo gana pasekmingos: po wandenia laiwast plaukė su greitumu 6 mazgų; ant panėrimo užteko 4 minutų. Panėrimo laiwai ir plaukiant po wandeniū, ant pawirszius nė jokio ženklo ne matyt. Po wandeniū gal jis nuplaukti be iszkilimo 175 mylias.

Maskoliszkas jaunas ukiejkis Romanow padirbo ypatiszką bicyklį wazėdėjimui ant wandens. Bandawones atliko Kazaniuje. Romanow ant sawo wandeninio bicyklio ne tik liuosai plaukė ant wandens su greitumu 15 wiorstų per walandą, bet wilko dar prikabinę prie bicyklio walį, tik plaukiant priesz wandenį iszplėkė žėglį. Iszradėjas garsina, kad jis gali padirbti wandenij bicyklį, kuris galės plaukti su greitumu 60 wiorstų į walandą, taigi greiciau negu greiciausias garlaway.

Prancužai Mignonet ir Du-case iszrado naują prietaisą ant apsaugojimo žmonių nuo prigėrimo. Szita prietaisa yra tai bruslotos pasiusas isz perszlampanczių medegos, prie kurio ant kruties ir ant nugaros yra prietaisyt kiseniai, o juose pripilta smulkini sutrintų dulkii calcium carbidu (medegos, isz kurios apskuri gapz acetilens). Kaip tik žmogus, apsirėdę į szitą bruslotę, plaukia perszlapę kiseniuose calcium carbidu atidalina gapz acetilens, kiseniai iszspūcia ir žmogus, nors ir norėtu, ne gali prigirti.

Kaip laikraszciai garsina, Amerikoj iszrado masziną mszgojimi bliudų, torielų, pelių ir tt. Užtenka maszinai paduoti su-terzatus kocius nors naminis indus, o kitoj pusėj sukrauja jau iszmazgotus be jokio tarnaitės prisidėjimo. Tas pats iszradėjas žada antsiigio padirbti masziną mszgojimui grindų. Su laiku gi, jeigu gerai pasiseks, tai jis ketina parupinti masziną atlikimui wisokių naminių darbų teip, kad tar naitės bus waisz nereikalingos. Mums rodosi, kad dar mažias reikalingi meluojanti ir besigirianti iszradėjai.

Latwų dirbėjas Winengast isz Chicago padirbo wandeninį dwiratį, su kuriom žada per Atlantiką keliauti į Europą. Prie bandawonių ant ezero Michigan minėtas dwiratis plaukė su greitumu 19 mylių per walandą.

Profesorius Michelson, isz Chidagos universiteto, iszrado naują astronomiszką prietaisą, kuris jis praminė wardu Interferometru. Nauja prietaisa kw geriausiai, pagal twirtumą sawiesos spindulių, iszmatuoja tolumą dangiszkų swietų nuo žemės ir tai be jokio nors mažiausio apsirikimo.

## Wietines Zinios.

Maskoliszkas randas pareikalawo nuo Armour Co. 6 milijonų swarų mėsos, kuri greitai turi but iszsiusta į Chinus ant maisto maskoliszkai kariaunai.

Nedėlioj, panedėlioj ir utar ninke Chidaguj atsibuwo parodos weteranų (senų kareiwų) paszkutinės naminės karės tarp pietinių ir sziaurinių szetų Swie-nyų Wieszpatyszių. Į Chidagą suwaziawo apie 50000 weteranų.

Detektywai centraliszkos policijos stajijos gaudė pereitos nedėlios dieny kazyrnikus saliuuose aplinkinėse Halsted ir 12 ul. Suaresztawo 44 kaziurjokus, kuriuos drauge su saliuoninkais užlaikancziais loszimo wietas nuwezė ant policijos stajijos. Wisz jie bus atduoti po sudu. Ar tarp suaresztuotų nėra lietuwų, to nedėlios.

Rugp. 26 Pėza pagarsino per pamokslą, kad su ateinanczia nedėlia kiekwienas turės nuo jo pirkti tikėtą ant įėjimo bažnyczion. Prekės tikėtų tokios: žeknoties \$1.75, kawalieriams \$1.00, murginoms 75c. Szako: "Iki szio nuodotojais isz Diewo žodžių uždyk. Toliaus turite suprat, kad Diewo žodžiai nėra už dyk garsinami, kiekwienas turi už juos užsimokėti". Ir pridurė, kad piniginės musztynės, atsitikusios bažnyczioje, arba jeigu toliau tokiu atsitiktų, bus dabar sudytos bažnyczies augszcziesius dwasizkos waldžios.

## Nauja knygelė.

Olga Liubatowicz, widelis isz gyvenimo nihiilisto. Yra tai graus ir užimatis apskaymas isz gyvenimo nihiilisto Rosijoje, kaip mergina Olga Liubatowicz, priguleidama į nihiilistų draugystę, daug sykų apawo ruskus ezionownykas ir gudriai iszstruko gaudoma isz jų ranku. Prekė knygtas tik 10c. Gaudama "Lietuvos" redakcijoj.

## Pajieszkojimai.

Pajieszkau Adomo Abraszinski, o metal Amerikoj, isz kaimo Gudupio, Pawdwinio gm., Kalwarijos paw., Suwalku kw. Jis pats ar kas kitas teiks duoti žinę ant adreso:

Ig. P. Lapinskas, 614 W. Pine st., Mahanoy City, Pa.

Pajieszkau sawo pusbrolis Juozas ir ir Wino Kriuszczun ir Motiejus Stozekas. Jis pats ar kas kitas teiks duoti žinę ant adreso:

Miss Barbara Powliaczute, 447 Line st., Shenandoah, Pa.

Pajieszkau sawo draugo, Dom. Petkous, isz Kauno kw., Telesiu paw., Kaimo Doubo. Atiszaunkit ant adreso:

A. Kulikaukas, Box 86, Oglesby, Ill.

Pajieszkau Motiejus Puzos, Suwalku kw., Marijampolės paw., gyvena St. Louis; turli prie jo labai swarbi reikla. Jis pats, ar kas kitas, teiks duoti žinę ant adreso:

Mike Gutauskas, Kewanee, Ill.

Pajieszkau Jono Stankas, isz Wainuto, Jono Johnsono isz Laugaliszkų ir Winceto Bagdono isz kaimo Skeremio, wot. Szetianku, Raselink paw., kw. Kauno. Jis pats, ar kas kitas, teiks duoti žinę ant adreso:

John Bitautas, 406 Park St., Pueblo, Col.

Pajieszkau sawo pusbrolis: Justino, Antano, Jono ir Mikolo Griclumų. Kauno kw., Pawdewio paw. Manasi kaimo, gyvena Union City Conn. Jis pats, ar kas kitas, teiks duoti žinę ant adreso:

Ant. Digimas,

Oto T. B. Todd, Northpoint, Md.

Pajieszkau Martyno Kalraizcio isz kaimo Gitemo ir Stanislawo Markausko isz kaimo Klucniszkų, Marijampolės paw., Suwalku kw. Teiks atiszaunkit ant adreso:

M. A. Szaszkewicz, 126 Roebing St., Brooklyn, N. Y.

Chicago, 18 d. rugpjucio pasimire Petras Kukuraitis, jaunas wyras, sanarys Simano Daukanto Dr-tės. Utarnis, 21 rugpjucio, tapo palaidotas. Paejo isz Kauno kw. Iszbuwo Dr-tės sanariu 1 meta ir 12 dienu.

E. Pupauskis, sek.

## Aukos ant kankintiniu.

K. Kunca, Thorp, Wis. 50c  
J. Jauksztis, " " 50c

## APIE TURTŲ ISDIRBIMĄ.

Paraše Schram.

(Tąsa.)

Pinigai P.—Tavoras T.—Pinigai P. nes pirkliavimas prasideda nuo pinigų.

Taigi prie mainų, kuriuos augščiau minėjome, tavoras yvairios sunaudojamos wertes yra pradžia ir pabaiga mainų proceso, priesitų gi mainų pinigai yra pradžia ir pabaiga to proceso. Is pirmo žvilgtėrimo isrodo visiskai neismintingu mainyti wieną daiktą ant kito, idant per antrus mainus wėl gautume pirmutinį daiktą; wienok pirkliai paprastai daro tokius neismintingu mainus, nes siekis jų mainų yra—atiduoti pinigų, idant wėl gautų pinigų; tavoras yra tiktai tarpinikas tuose mainuose pinigų ant pinigų.

Wienok žmonės nėra teip kwaili, idant uždutų sau visiskai nereikalingą darbą; o butų visiskai nereikalingas ir nenaudingas darbas, jeigu kas nors už 100 talerijų pirkty kavos, idant potam wėl už 100 talerijų parduoti ją. Juk galėtų ramiai pasilikti savo 100 talerijų kiseniuj, nes 100 talerijų lygus tiktai 100 talerų, ar tuos pačius ar kitus pinigų ženklus turėsi kiseniuj. Wienok pirkliai visiskai nemislyja apie tai, idant kava, kurią pirkto už 100 talerų, wėl parduotų už tą pačią prekę. Jo siekis yra pelnas ir dēlto jis parduoda sawo tavorą brangiaus, negu yra jį pirkęs; jis parduoda kavą už 110 talerų.

Dabar, tarytum, neismintingas pasiėgimas wiename akimirksnyje permains sawo būdą, pirklys per tavoro tarpininkystę nemaino pinigų ant pinigų, bet tulą pinigų daugumą ant didesnio pinigų daugumo. Ir tai buwo jo siekis nuo pat pradžių. Siuweisas ir audėjas ismaino sawo tavorus, idant už juos gautų žinomas sunaudojamas wertes, jie wartoja pinigų, kaip tarpininkus palengwinancius mainus. Pirklys gi duoda pinigų tik ant to, kad gautų daugias pinigų, jam visiskai vis tiek, kokį tavorą ims, idant daugias pinigų gautų, nes jiai visados isleidžia pinigų wien tik ant to, idant nepasilikti nupirkty tavorą, bet tik atsimti isleistus pinigų su pelnu. Siekis tokių mainų yra įkunyta mainoma werte—pinigai; siekis gi anų mainų yra pakakinimas tulo reikalo, įgijimas tulos sunaudojamos wertes. Audėjas ir siuweisas maino tarp sawes sawo tavorus, turinčius visiskai lygią mainomą wertę; gali atsitikti, kad ir prie tokių mainų wien atiduos daiktą didesnės wertes, ne kaip gautas daiktas, bet priezastis to bus klaida arba apgawimas, toki atsitikimai turi buti laikomi per isėminus. Wienok jei pirklys perka su siekiu parduoti, tai parduodamas gauna visados daugias pinigų, negu yra isleides perkant. Taigi pirkty, kad parduoti, reiskia: už tulą pinigų sumą gauti daugias pinigų; tokis procesas is pinigų gauti daugias pinigų—daro kapitalą.

Todėl kapitalas apsirėiskia ypaciai kaip pinigai, per mainus jis pavirsta į tavorą, wienok neilgai užlaiko tokių sawo formą, atpenė stengiasi juo greiciaus nusimesti ją, kad wela isinerti į sawo pirmyszką formą—pinigius, nors jau į didesnių pinigų daugias. Taigi kapitalas yra werte, kuri pati didinasi.

Kada pirklys, parduodamas sawo kavą, gavo už 100 talerų 110 talerų, tai kiekwienas taleris dawė jam wieną desimtą dalį (1/10) talerio wiršaus; wienok ant pinigų, kurie wėl sugrįžo pas pirkli, negalima pažinti, kurie yra jo pirmyszkis kapitalas, o kurie yra pelnyti; is 100 talerų islikro 110 pasidarė.

Jei pirklys tuos 110 talerų wėl apwers ant nupirktinio tavoro, kurie per pardavimą wėl persikeis į pinigą, tai laimėti 10 talerų per tą naują apywartą duos naują pelną, lygią kaip ir pirmyszkis kapitalas 100 talerų; taigi pelnas duoda naują pelną, o dėl to, gali masykti, jog kapitalas duoda pelną nuo pelno, ta, kaip žinoma, įstatymai draudžia prie piniginių operacijų (be tarpininkystės tavorų).

Is čia matome, jog kapitalo darbas, jeigu perpirklinis mainus nėra mainomas ant tavorų, net pagal dabartines tiesas yra draudziamas, lygiai teip kaip senias emimas procentų buwo skaitomas per lygų wagystai ir plėsimui.

Pawirsutiniai perziurint tą procesą, isveidi buk pirkliavimas, varydamas į lobį, pirkli, teisingai pagamina naują wertę; wienok gilesnis pažinimas pertikrina mus kitaip.

Pirklys Petras perka nuo Jono kavą už 100 rublių ir parduoda ją Povyliui už 110 rublių. Petras tad pries tai turėjo 100 rublių, Jonas turėjo kavą wertą 100 rublių, o Povylas gatawais pinigais 110 rublių. Visi trys drauge turėjo 310 rublių. Petrai, nupirkus kavą nuo Jono už 100 rublių ir pardavus Povyliui už 110 rublių, Jonas turi 100 rublių, Povylas kava wertą 100 rublių, o Petras jau 110 rublių; wienok drauge jie turi kaip pirmias 310 rublių, tiktai kad dabar Petras turi 110 rublių, o Povylas turi kavą wertą tiktai 100 rublių. Nieks nesakys, kad kawos werte pasididino dėl to, kad kava tulą laiką buwo Petro sawisti. Bet, gal but kas nors sakyty, kad kava is pradžių islikro buwo werta 110 rublių ir kad Petras tik perpigiai nupirko ją nuo Jono. Tokiame atvejyje Jonas pirma butų turėjęs wertę 110 rublių, Petras 100 rublių, o Povylas 110 r., drauge 320 rublių. Po mainų Jonas turėty tiktai 100 rublių, o Petras ir Povylas kiekwienas po 110 rublių; drauge wėl 320 r.; pirklys Petras dabar turi daugias 10 rublių, kurių nustojo Jonas parduodamas.

Ant galo galėtų buti ir teip, kad gudrus Petras apgawo abu sawo draugu. Tegul kawa buwo werta 105 rublių; Petras pirkto ją už 100 rublių ir pardavė Povyliui už 110 rublių; turėjo tad drauge 315r. Po pardavimui Jonas turi tiktai 100 rublių, Povylas kavą wertę 105r. o pirklys Petras 110 rub.; tai yra: Petras uždirbo nuo Jono ir Povylo po 5 rub., is viso 10 rublių.

Ar siaip ar teip galvosime apie kapitalą, visados patirsime, kad pirkliawime kapitalas tiktai perveda daiktus nuo wieno waldytojaus pas kitą ir priegtam, per pigų pirkimą ir brangų pardavimą, rupinas gauti didesnę wertę už produktą swetimo darbo, nes pats netveria, t. y. nedirba. Pirkliawimas niekados nesutveria naujos wertes. Tuli liberalai ekonomistai darodinėja, jog pirkliawime pelno abi pusės. Ant to galima sutikti, jeigu kalbėsime tiktai apie sunaudojamą wertę. Audėjas turi daugias naudos is reikalingo jam drabužio, negu is nereikalingo jam audinio; siuweisas wėl turi daugias naudos is reikalingo jam audinio, negu is drabužio, kurio nereikalinga. Wienok mainoma werte, kaip parodėme, nė neatsiranda, nė nepasididina per pirkliawimą. Vienas gali pralobti, bet tas bus visados su kito skriauda.

Viskas, ką pasakėme apie pirklinį kapitalą, tinka teippat ir prie nuominio kapitalo. Pirklys duoda pinigų už tavorus ir ima wėl pinigų už tavorus; tą procesą isreiskėme formula:

Pinigai P.—Tavoras T.—Pinigai P. Daugias pinigų—daugias P.

Prie nuomonių operacijų kapitalas teippat elgiasi, tiktai jo darbas daug prastesniu isrodo: duoda pinigų ir gauna už tai daugias pinigų; pelną wadina: procentu, diskontu, provizija ir tt. Paprastai dalyką teip atlieka, jog duotą pinigų sumą ismoka po tulam laikui drauge su priedu; wienok tas laiko skirtumas neturi jokios įtekmes ant paties dalyko, nes ir pirklys neparduoda tavorą tuojas po nupirkimo. Siadien nuomininkas yra po priegloba wėkselinės tiesos, net procentus ima is augšto, atskaitydamas juos nuo kapitalo, kurį duoda. Nuomininkas duoda 100r., o gauna 110r.; pasekmė yra tokiapat kaip prie pardavimo tavorų; tiktai procesas, neپردengtas tavoro tarpininkyste, isrodo šitokioje formoje:

Pinigai P.—Daugias pinigų, daugias P.

Čia teipgi 100 rublių nepadaro naujų 10 rublių; tie 10 rublių wiršaus yra waisiai swetimo darbo, kurį paima nuominis kapitalas; nauja werte prie to nepasidaro.

Is augščiaus padaryto tyrinėjimo tiesiog isėina, kad per tavorų mainus, per jų apywarį jokia nauja werte ne gali pasidaryti. Wienok jeigu ne butų jokiu mainų, visi tavorų waldytojai likty waldytojais sawo pačių tavorų. Mainoma werte tų tavorų, kaip žinome, yra esantis juose paprastas, visutotini reikalingas darbas, o jos didumas yra to darbo ilgumas. Prie tokios mainomos wertes, kiekwienas waldytojas gali pridėti daugias tos wertes, perdirbęs sawo tavorą darbu; teip štai siuweisas is audinio gali pasiuti drabužį. Tokiame atvejyje prie esančios jau wertes prideda tiek naujos wertes, kiek naujo darbo įdėta į tavorą. Tavoro werte isšireiskia jo prekė; todėl, jei tavoras su naujai pridėta werte eis į mainus, jo prekė parodys jau, kad jis dabar daugias wertas, negu pirma. Siuweisas is drabužių, kurių pasiuvo is audinio, paims prekę ant tiek didesnę už audinio prekę, kiek darbo reikėjo drabužiui pasiuti \*). Taigi tavoro waldytojas darbu gali padidinti wertę sawo tavoro, pridėti naują wertę, werte ta įeina į tavorą, kaip tik darbas jau atliktas; bet is darbo niekad ne kyla werte, kuri pati didintusi. Pirklinis ir nuominis kapitalas yra isistikrų wertes, kurios pačios per sawę didinasi, wienok jos didinasi per darbą kitų žmonių. Dabartinis kapitalas ismaino lygias wertes, wienok padaro naują wertę, bet naujos wertes nesidaro per mainus, nes mainai negali pagaminti atliekamų naujos wertes; nauja werte pasidaro tarpuose tarp atskirų mainų.

Aišku yra, jog tokis pagaminimas wertes, waldant tulą tavorą,—nes kapitalas, kaip tai parodėme, yra arba tavoras arba pinigai, o kaip pinigai, kapitalas negali pagaminti naujos wertes—gali tik tada įvykti, jeigu waldamos tavoras turi sawyje pajėgą, darančią wertę. Wienok žinome, jog wienintelė pajėga daranti wertę yra žmogaus darbo pajėga. Todėl kapitalas, dabartinėje prasmėje, t. y. kaip werte, kuri pati didinasi, tiktai tada gali atsirasti, kada žmogaus darbo pajėga yra parduodama kaip tavoras. Ne pinigai tad gimdo pinigų, ne kapitalas dirba kapitalus pačėdumu, tiktai darbo pajėga nupirkta kapitalo stengiasi, idant padidintų turtus dabartinių swieto ponų.

\* Mums gali užmesti, kad pirklys, kuris superka jawus tolimoje provincijoje ir atveža juos į miestą, padidina wertę jų jawų. Bet čia kaitus pristatymo į jawų reikia pridėti prie produkcijos kasztų. Tegul, sakysim, pirklys dawė už jawus 100 aukšing, pristatymas kaistiawo 10 aukšing, drauge wiskas išneša 110 aukšing, bet pirklys pms ne 110 aukšing, bet 130 aukšing, o pertal jis be darbo swetieria san wertę 20 aukšing. Kadangi wienok wertes neperidėjo, tad jis pasiėmė 20 aukšing is swetimo kiseniaus, is swetimo darbo.

(Toliaus bus.)



## This image shows a vertical, high-contrast black and white photograph of a severely damaged, textured surface, likely a book cover or endpaper. The material is heavily cracked, torn, and discolored, with a dark, irregular border on the right side. The texture is rough and uneven, with visible fibers and significant wear. The lighting is harsh, highlighting the damage and creating deep shadows. There is no text or other identifiable features.